Region Gävleborg

Motion (V)

– utveckling av kollektivtrafiken

Bakgrund

En kollektivtrafik som är prisvärd, enkel och tillgänglig gör Gävleborg starkare och attraktivare.

Den bidrar till minskad klimatpåverkan, ökad jämlikhet och en bättre vardag för människor i hela regionen.

Gävleborg är ett stort län med mycket landsbygd. Det innebär att det är en utmaning att få en bra täckning med kollektivtrafik som gör det möjligt för boende på landsbygden att åka kollektivt. Det är en förhållandevis låg andel av dem som bor på landsbygden som reser kollektivt trots att regionen i grunden har en bra kollektivtrafikorganisation.

Jämförbart med andra regioner så har priserna tidigare inte varit särskilt höga, men under de senaste åren har stora prishöjningar skett. Något som gjort att X-trafik har tappat passagerare. Bussbyten och väntetider på landsbygden gör inte heller kollektivtrafiken särskilt attraktiv som resealternativ i dessa områden.

I många av länets kommuner finns en åldrande befolkning. De flesta som åker kollektivt är barn, ungdomar och äldre, medan folk i arbetsför ålder ofta väljer bilen utanför de större städerna.

Ute på landsbygden finns förvisso också Närtrafik som består av beställningsstyrd taxi. Närtrafiken är dock främst till för att göra det möjligt för äldre att bo kvar hemma så länge som möjligt.

Utmaningar

En kollektivtrafik som fungerar för hela länet är en förutsättning för att vi ska kunna minska våra individuella klimatavtryck. På landsbygden kommer bilen alltid att finnas kvar, men genom att göra det möjligt att åka kollektivt så mycket som möjligt så behöver resorna göras både billigare, mer klimatsmarta och bekvämare.

Region Gävleborg

Vi politiker slår oss gärna för bröstet och pratar om att vi har en kollektivtrafik som når alla länets invånare och i teorin är det så. Det finns både tåg och bussar som når merparten av invånarna, men för dem som bor utanför tätorterna, eller i små samhällen, är turtätheten på bussarna ofta inte den bästa eller så går där ingen buss alls. På många håll finns det inga möjligheter att arbetspendla ens under dagtid på vardagar och ännu mindre på kvällar och helger.

Närtrafiken når alla länets hörn och vrår, men är inte funktionellt för arbetspendling. Tvärtom är den tänkt för den som behöver åka och handla eller t ex har ett läkarbesök.

Sommartid blommar länet upp. Då vaknar föreningslivet till och det fullkomligt exploderar av olika arrangemang och tillställningar, många gånger utom räckhåll för den som inte har bil. Under sommaren väljer dock X-trafik att dra ner på vissa turer, vilket är rimligt när skolan slutar eftersom resandet då minskar på landsbygden men samtidigt finns det behov av nya busslinjer som bara går under sommaren. Främst tänker vi på tillgängligheten till vårt världsarv, Hälsingegårdarna, som ofta ligger avsides och lite utanför allfarvägarna, men det finns även många andra spännande besöksmål för turister och länsbor.

I den nyligen antagna turiststrategin "*Regional strategi för turism och besöksnäring Gävleborg 2024–2030*" framgår tydligt en strategisk inriktning som handlar om tillgänglighet. "*Det är enkelt att resa hållbart i Gävleborg.*" sägs det där. I dokumentet konstateras också att det finns har utmaningar när det gäller kollektivtrafiken. Där står också att "*Alla samhällsfunktioner bör beakta turism och besöksnäring och bidra till att arbetet ska kunna utvecklas och vara en drivkraft för hållbar platsutveckling*." där kollektivtrafiken är en funktion som särskilt nämns.

Strategin är också tydlig med att vi behöver bli mer cykelvänliga "*Det ska också vara enkelt att ta sig runt i regionen med kollektivtrafik och cykel. Det är önskvärt att underlätta för kollektivtrafikresenärer så att det till exempel är lätt att ta med sig cykel och skidor på tåg och buss*." På det området finns det mycket som kan bli bättre.

I stora delar av länet finns ingen ”kultur” av att åka kollektivt. Priserna upplevs som höga och många i länet har inte någon vana att åka kollektivt. Det höjer ”tröskeln” för att ta bussen, man vet inte var busshållplatserna finns eller hur busslinjerna går, inte heller hur man betalar eller vad det kostar. Lägg sedan till det faktum att det, särskilt på landsbygden, är osäkert om du kommer hem igen eftersom det är glest mellan bussturerna.

Region Gävleborg

Idag finns endast betalmaskin framme vid föraren på bussarna. Det gör det krångligt, tidskrävande och otryggt för den som är rullstolsburen, går med rullator eller har ett barn i barnvagn med sig. Detta eftersom de går in vid den bakre ingången och måste sedan på något sätt ta sig fram till chauffören för att betala eller visa att de har betalat i förväg. Det här försenar bussarna om chauffören väntar in dem, eller så blir färden otrygg om chauffören kör så fort de kommit ombord och de då tvingas – kanske på ostadiga ben – ta sig fram i gången under färd.

Kollektivtrafiken upphandlas idag och upphandlingstiderna tenderar att bli längre och längre. Trots det är förvaltningen ständigt upptagen med att förbereda för nya upphandlingar, formulera upphandlingskrav, utvärdera de pågående upphandlingarna, ta in offerter, hantera överklaganden och så vidare. Den tid och de resurser som avsätts för att hantera upphandlingarna menar Vänsterpartiet hellre skulle gå direkt in i verksamheten. Genom att själva driva verksamheten i egen regi borde X-trafik – i förlängningen – få en mer effektiv organisation. Dessutom kan politiska beslut då snabbare effektueras ut i verksamheten då det blir färre led som ska hantera ärendet.

Vänsterpartiet yrkar därför:

1. Att X-trafik inför gratis sommarlovskort för ungdomar upp till 19 år.
2. Att X-trafik inför pensionärspriser – samma prisnivå som för ungdomar - på enkelbiljetter.
3. Att X-trafik utreder vilka effekter och kostnader det skulle få att införa gratis kollektivtrafik för pensionärer under lågtrafik i hela länet (liknande det systemet som redan finns i Gävle).
4. Att X-trafik sänker priserna för periodbiljetterna för att göra dem mer attraktiva för resenärerna.
5. Att X-trafik utreder hur ett nytt prissystem, byggt på färre zoner, skulle kunna se ut.
6. Att X-trafik inför avgiftsfria resor för rullstolsburna och passagerare med barnvagn eller rullator om det inte finns tillgängliga betalningsmaskiner vid bakre ingången på bussarna.
7. Att X-trafik utreder hur vi kan göra det enklare att ta med cykel på tåg och buss.
8. Att X-trafik utreder hur kollektivtrafiken kan bli mer tillgänglig på landsbygden.
9. Att Region Gävleborg underlättar för fler att parkera bilen och resa kollektivt.

10. Att Region Gävleborg inför rutinen att Egen regi alltid ska övervägas vid upphandling av kollektivtrafik.

Gävle 2025-11-20

Ulla Andersson (V)

Kristina Sjöström (V)

Alf Norberg (V)

Petra Modée (V)

Lasse Langeborg (V)

Anna-Lena Vestin (V)